

Motion till riksdagen 2022/23:612

av **Nooshi Dadgostar m.fl. (V)**

Ryssland

---

1 Innehållsförteckning

1 Innehållsförteckning	1
2 Förslag till riksdagsbeslut.....	3
3 Inledning.....	5
4 Mänskliga rättigheter och demokrati i Ryssland	5
4.1 Demokrati och rättsstatens principer	6
4.2 Kvinnors rättigheter	6
4.3 Hbtqi-personers rättigheter	7
4.4 Fackliga rättigheter	8
4.5 Civilsamhällets utrymme och MR-försvarears rättigheter	9
4.6 Press- och yttrandefrihet	11
4.7 Propaganda och trollfabriker	12
4.8 Religions- och trosfriheten	13
4.9 Urfolk och nationella, etniska och språkliga minoriteter.....	13
5 Rysslands roll i världspolitiken	14
5.1 Rysslands krig mot Ukraina.....	14
5.1.1 Bakgrund.....	15
5.1.2 Anfallskriget mot Ukraina 2022	15
5.2 Syrien.....	16
5.3 Västra Balkan.....	17
5.4 Moldavien	18
5.5 Baltikum	19
5.6 Georgien	19
5.7 Belarus	20
5.8 Ryska kärnvapen.....	20

6 Sveriges relationer med Ryssland	21
6.1 Politiska relationer	22
6.2 Mellanfolkligt utbyte	23
6.3 Klimat och miljö	24

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att stärka respekten för demokrati och rättsstatens principer i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att stärka respekten för kvinnors rättigheter i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att stärka respekten för hbtqi-personers rättigheter i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska kräva ett omedelbart stopp på de tjetjenska myndigheternas övergrepp mot hbtqi-personer och verka för att hbtqi-personers rättigheter respekteras fullt ut, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i högre grad bör inkludera värnandet av fackliga rättigheter och arbetstagares rättigheter i resultatstrategin för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge svenska ambassaden i Moskva i uppdrag att bevaka politiskt motiverade rättsprocesser och närvara vid rättegångar mot forskare och aktivister som t.ex. Jurij Dmitrijev och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att stärka förenings- och mötesfriheten samt civilsamhällets förutsättningar i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen tydligare bör prioritera värnandet av press- och yttrandefrihet i resultatstrategin för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att stärka friheten på internet i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i kontakter med den ryska regeringen tydligt bör markera mot de ryska trollfabrikerna och spridandet av propaganda och kräva ett stopp på det statliga stödet till dessa aktiviteter och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att stärka religions- och trosfriheten i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen som enskilt land såväl som medlem i EU och FN bör verka för att Ryssland respekterar rättigheterna för landets urfolk och nationella, etniska och språkliga minoriteter och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska stå upp för Ukrainas suveränitet och folkrättens principer och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att de krigsförbrytelser som har begåtts under kriget i Syrien utreds av Internationella brottmålsdomstolen (ICC), eller en annan lämplig rättskipningsprocess, oavsett vilken gruppering som misstänks ha begått övergreppen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att de stridande parterna ska respektera folkrätten, upphöra med attacker på civila aktörer och tillåta införsel av humanitär hjälp till civilbefolkningen och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i kommande uppdatering av strategin som rör reformsamarbetet med västra Balkan bör prioritera mänskliga rättigheter, fattigdomsbekämpning, ökad jämlikhet samt klimat- och miljöfrågor och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i sina ansträngningar bör stödja Moldavien i att säkra sin territoriella integritet och demokratiska utveckling samt i att minska klyftorna och fattigdomen i landet och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom ramen för samarbetet inom Östersjöregionen bör främja förbättrade relationer mellan baltiska folkgrupper och ryska minoriteter i Baltikum och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom ramen för samarbeten inom Östersjöregionen bör verka för att stärka de baltiska staternas motståndskraft mot ryska påverkansoperationer och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska stå upp för Georgiens suveränitet och folkrättens principer och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att handlingsfriheten för rysk opposition och fria medier värnas inom landet såväl som i exil och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen i varje form av kontakt med sin ryska motsvarighet ska ta upp landets demokratiska brister, folkrättsbrott och kränkningar av mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN konsekvent ska försvara människorättsförsvarens rättigheter att söka och få finansiering enligt internationella konventioner och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klimatpolitiska aspekter ska lyftas fram och ses som en del av Sveriges politik och sanktionsregimer gentemot Ryssland och tillkännager detta för regeringen.

3 Inledning

Vladimir Putin har nu styrt Ryssland i över 20 år. Under hans tid vid makten har landet blivit allt mer odemokratiskt. Under åren efter Sovjetunionens fall fanns ett hopp om ett annat Ryssland men i dag ser vi ett reaktionärt, konservativt och patriarkalt styre som förtrycker oppositionella och människorättsförsvare samt agerar aggressivt mot sina grannländer och spelar en destabiliserande roll i världspolitiken. Den auktoritära utvecklingen har kulminerat i Rysslands orättfärdiga anfallskrig mot Ukraina. I strid med folkrätten valde Putin den 24 februari 2022 att anfalla Ukraina militärt. Experter hade varnat för riskerna under en längre tid, även om Rysslands oförutsägbarhet gjorde det svårt att förutse när och hur ett anfall skulle komma att se ut.

Ryssland har därmed visat att man är ett reellt säkerhetspolitiskt hot för sin omgivning. Länder som Ukraina, Georgien, Moldavien och länderna i Centralasien har länge tvingats att förhålla sig till den ryska imperialistiska politiken och risken för ryska aggressioner. Men Putins regim är även ett hot mot alla de invånare som motsätter sig styret eller som inte passar in i det samhälle som Putin vill bygga. För ryska hbtqi-personer, feminister, urfolksföreträdare, miljörelser och vänsteraktivister är den egna regimen ett dagligt säkerhetshot.

I denna motion lyfter Vänsterpartiet upp några av de frågor som vi anser vara viktigast i relationen mellan Sverige och Ryssland. Vi vill se tydliga markeringar mot Rysslands krig mot Ukraina, ökade sanktioner och ett stopp för rysk gas och olja i Europa.

Samtidigt är det viktigt att se att det inte är den ryska befolkningen som är ansvarig för Putins krig. Vi vill understryka vikten av att alla modiga människorättsförsvare och ryska oppositionella ges stöd i sitt arbete – och om det finns behov, ges en fristad i Sverige. Sverige behöver vara en tydlig och konsekvent röst för demokrati, folkrätten och de mänskliga rättigheterna i relationen med Ryssland.

4 Mänskliga rättigheter och demokrati i Ryssland

Sedan Putin återtog presidentmakten 2012 har regimen fört en politik som allt tydligare främjar konservativa värden, den rysk-ortodoxa tron, bevarandet av viss rysk kultur och patriotism. Det märks inte minst tydligt i den ryska krigspropagandan. Kriget mot Ukraina framställs som ett krig mot ”Väst” och västliga värderingar. I det narrativet är Ryssland hotat, inte bara militärt utan också som kultur och civilisation.

En rad lagar som syftar till att stärka konservativa, patriarkala och patriotiska värderingar samt begränsa vad regimen ser som skadligt inflytande har antagits. Det är exempelvis numera förbjudet att kränka någons religiösa känslor och att propagera för homosexualitet (de begrepp som används i lagstiftningen). Flera statliga program för patriotisk fostran av medborgarna har återigen väckts till liv med påkostade militärparader i Moskva.

Putins konservativa linje får stöd av högerextrema krafter som är på frammarsch. Samtidigt som oppositionen tystas har extrema religiöst-patriotiska grupperingar fått ökat inflytande. Med återkommande angrepp mot oppositionella och människorättsförsvare fungerar dessa grupper som Putins stödtrupper. Även om de går längre i sina anspråk och krav än regimen, förhåller sig myndigheterna passiva till deras aktioner och ser oftast mellan fingrarna. Under Putins tid vid makten har också representanter för

säkerhetstjänsten och militären fått större inflytande över beslutsfattandet medan reformförespråkare kraftigt har trängts tillbaka.

4.1 Demokrati och rättsstatens principer

Formellt sett är det fritt fram att bilda politiska partier i Ryssland, men framstående oppositionella politiker får ständigt avslag på sina registreringsansökningar. De ryska valen är oftast fredliga, men omfattande valfusk förekommer. Vid det senaste valet tilläts inga utomstående valövervakare. Det är särskilt vanligt i de fall då regimens kandidat har en svag ställning. Det finns inga formella hinder för kvinnor och minoriteter att delta i det politiska livet. Kvinnor är dock kraftigt underrepresenterade i politiken, och knappt 16 procent av ledamöterna i Duman är kvinnor.

Även om domstolarnas oberoende garanteras i den ryska konstitutionen är det vanligt att domstolar fattar politiskt motiverade beslut i känsliga ärenden. Till exempel har oppositionspolitikern Aleksej Navalnyj flera gånger dömts i vad han själv menar är politiskt motiverade rättsprocesser. Ett påstående som har fått stöd från bl.a. Europadomstolen för mänskliga rättigheter. Den 20 augusti 2020 fördes Navalnyj till sjukhus efter att ha förgiftats med nervgiftet Novitjok. Han var väldigt nära att avlida, men lyckades flygas till Berlin där han fick vård och återställdes. Kreml har förnekat attacken men få andra aktörer än den ryska staten har tillgång till nervgiftet, som dessutom använts vid liknande attacker mot andra oppositionella personer. När han tillfrisknat valde Aleksej Navalnyj själv att återvända till Ryssland där han greps och åtalades, vilket ledde till att han dömdes till arbetsläger i 3,5 år. Han har därefter dömts ytterligare en gång, nu för grovt bedrägeri, penningtvätt och domstolstrots, och ytterligare nio år har lagts till hans befintliga straff.

Rättssäkerheten är låg i vad som betraktas som politiskt motiverade mål. Försvaret får sällan lägga fram sina argument och domstolen dömer enkom baserat på den bevisning som åklagaren lägger fram. Även förundersökningarna kantas av stora rättssäkerhetsbrister. I de övriga rättsprocesserna är rättssäkerheten högre, men ekonomiskt starkare parter har generellt bättre förutsättningar till följd av utbredd korruption.

Dessa brister i demokratin och rättsstatens principer utgör grundläggande hinder för en fungerande opposition och kampen för ett rättvisare och jämlikare Ryssland där mänskliga rättigheter respekteras. Det handlar i första hand om säkerheten och levnadsvillkoren för ryska medborgare, men också för grannländerna och omvärlden. Vänsterpartiet menar att Sverige bör värna dessa principer i alla delar av vår utrikespolitik.

Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för att stärka respekten för demokrati och rättsstatens principer i Ryssland. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.2 Kvinnors rättigheter

Jämställdhet mellan kvinnor och män finns inskrivet i den ryska konstitutionen. Diskrimineringen av kvinnor är dock utbredd och stereotypa könsroller är djupt rotade. Enligt människorättsorganisationen Center Anna dör uppskattningsvis 7 000–9 000 kvinnor varje år till följd av våld i en nära relation. Vissa organisationer menar att det kan handla om så många som 14 000 kvinnor. Officiella siffror saknas.

Enligt Center Anna polisanmäler endast 10 procent av de kvinnor som söker skydd hos organisationer misshandeln. Endast tre procent av alla anmälda fall av våld i nära relationer leder till rättegång. Ryssland saknar lagstiftning om kontakt- eller besöksförbud.

Till följd av bristande kunskap om och förståelse för kvinnors rättigheter samt avsaknaden av ett effektivt system för att hantera kränkningar råder utbredd straffrihet för brott mot kvinnor. 2017 genomfördes försämringar gällande lagstiftning om våld i hemmet, vilket i praktiken har inneburit en avkriminalisering.

Rysslands abortlagstiftning är relativt liberal, men Barnombudsmannen och den rysk-ortodoxa kyrkan vill se ett abortförbud. Något som saknar stöd hos folket.

Kvinnor har generellt sett högre utbildning än män men har i genomsnitt omkring 70 procent av männens lön. Landet utmärker sig för en hög andel kvinnor på ledande företagsbefattningar, medan det fortfarande är få kvinnliga bolagschefer. Inom 100 yrken är kvinnor förbjudna att verka, eftersom dessa anses alltför farliga eller skadliga och kunna skada kvinnornas reproduktiva hälsa.

Kränkningar av kvinnors rättigheter är det vanligaste och mest omfattande brottet mot de mänskliga rättigheterna. Sverige är känt som förespråkare för kvinnors rättigheter. Vänsterpartiet menar att vår röst behöver bli ännu starkare i dessa tider när reaktionära och patriarkala krafter är på frammarsch.

Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för att stärka respekten för kvinnors rättigheter i Ryssland. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.3 Hbtqi-personers rättigheter

Rättigheterna för hbtqi-personer har varit på tillbakagång i Ryssland under en längre tid. Det viktigaste och mest uppmärksammade exemplet är den lag som förbjuder ”propaganda för icketraditionella sexuella umgängen” som president Vladimir Putin undertecknade 2013. Till en början gällde lagen ”propaganda” som riktade sig mot minderåriga, men efter att Duman skärpte lagstiftningen i oktober i år är mottagarens ålder nu oväsentlig. Lagen motiveras med att den ska ”skydda traditionella familjevärderingar” och den har lett till en ännu värre stigmatisering och diskriminering av sexuella minoriteter, enligt en dom i Europadomstolen för mänskliga rättigheter redan 2017. Lagen har också lett till ett ökat antal hatbrott mot hbtqi-personer, enligt en rapport från Human Rights Watch. Hur många som utsätts i dag är svårt att avgöra, eftersom det finns en osäkerhet kring statistiken då många inte vågar anmäla av rädsla för att tvingas att komma ut eller för att de inte tror att det kommer att leda till någonting. Rysk lagstiftning gör också organisering av hbtqi-personer svårt, inte minst genom att myndigheterna stänger ner organisationer med hänvisning till att de är utländska agenter.

Organisationen Transgender Europe (TGEU) vittnar om hur Rysslands krig mot Ukraina lett till ökat våld och brutalitet mot utsatta grupper såsom hbtqi-personer. Den ukrainska hbtqi-organisationen LIGA har väddat till alla hbtqi-personer i landet att dölja sin läggning av rädsla för vad Ryssland kan komma att göra för att skada och förödmjuka dem under det pågående kriget.

För Vänsterpartiet är rätten att uttrycka sin sexualitet och sin könsidentitet på sina egna villkor en grundläggande mänsklig rättighet oavsett var i världen man bor.

Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för att stärka respekten för hbtqi-personers rättigheter i Ryssland. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Våren 2017 uppmärksammade den ryska dagstidningen Novaja Gazeta att myndigheterna i den ryska delrepubliken Tjetjenien godtyckligt gripit över 100 män på grund av misstankar om att de var homosexuella. Många av de gripna hade också utsatts för tortyr och åtminstone tre personer hade dödats. Uppgifterna har senare bekräftats av bl.a. OSSE:s (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) särskilt tillsatta rapportör som också slog fast att de federala ryska myndigheterna inte hade utrett händelserna tillräckligt och att ingen enskild individ hade avkrävts ansvar för delaktighet i övergreppen. Våldet och förföljelserna har fortsatt sedan dess. Enligt organisationen European Center for Constitutional and Human Rights fängslades och torterades över 150 personer, i huvudsak homo- och bisexuella män, mellan 2017 och 2020.

Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN kräva ett omedelbart stopp på de tjetjenska myndigheternas övergrepp mot hbtqi-personer och verka för att hbtqi-personers rättigheter respekteras fullt ut. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiets politik angående hbtqi-personers rättigheter finns närmare beskriven i motionen Hbtqi-frågor i världen (2022/23:53).

4.4 Fackliga rättigheter

Världsfacket ITUC rankar i Global Rights Index (2020) 144 av världens länder utifrån graden av respekt för de mänskliga rättigheterna i arbetslivet. Länder rankas på en skala där ett är bäst och fem sämst. Ryssland graderas till en trea, vilket betyder att det sker regelbundna kränkningar av fackliga rättigheter.

Ryssland har stora problem med osäkra arbetsvillkor samt ojämlik och ojämsställd lönesättning. Andra utmaningar är arbetsvillkor och avskedanden som inte sker i enlighet med arbets- och hälsolagstiftningen. Det finns också en utbredd uppfattning bland civilsamhällesorganisationer att fackföreningarna i allt större utsträckning tillgodoser arbetsgivarnas behov.

De svaga juridiska fackliga rättigheterna utgör en annan svårighet för den samlade ryska fackföreningsrörelsen. Det är i princip omöjligt att organisera en laglig strejk, vilket gör det svårt att sätta press på arbetsgivarna i förhandlingarna. Det har i sin tur gjort att täckningen av kollektivavtal sjunkit. Det saknas dock för närvarande officiell statistik över hur stor täckningsgraden är.

De inskränkningar av mötesfriheten, föreningsfriheten och friheten på internet som gäller i landet drabbar de fackliga organisationerna på samma sätt som andra delar av civilsamhället och försvårar möjligheterna till facklig organisering.

Vid flera internationella sportevenemang har bristen på drägliga arbetsvillkor uppmärksammats. Under förberedelserna inför vinter-OS i Sotji 2014 dog 70 byggnadsarbetare. Normalt har Sotji 10 000 byggnadsarbetare. Under åren före OS ökade antalet till närmare 100 000. Migranter från Centralasien och Balkan lockades av löften om löner som i många fall aldrig infriades. Vittnesmål om bluffkontrakt, uteblivna löner och bestraffningar mot dem som vågat protestera var vanliga.

Inför fotbolls-VM för herrar 2018 som också hölls i Ryssland omkom minst 21 byggarbetare under byggnadsarbeten inför mästerskapet, enligt det globala byggfacket

BWI. Av en rapport från Human Rights Watch – som undersökt villkoren för de arbetare som har byggt de stora sportanläggningarna och hotellen – framgår att migrantarbetare i flera fall inte har fått ut sina löner i tid och har arbetat under mycket dåliga arbetsvillkor. De löner som har betalats ut har dessutom varit mycket låga.

Vänsterpartiet står upp för fackliga rättigheter överallt i världen. Att få organisera sig i fria och oberoende fackföreningar är en grundläggande mänsklig rättighet. I den nuvarande resultatstrategin för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland 2020–2024 nämns bara fackliga och arbetstagares rättigheter mycket kort.

Regeringen bör i högre grad inkludera värnandet av fackliga och arbetstagares rättigheter i resultatstrategin för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.5 Civilsamhällets utrymme och MR-försvareares rättigheter

Sedan Vladimir Putin återtog presidentposten 2012, efter fyra år som premiärminister, har flera lagar som inskränker föreningars möjligheter att verka fritt antagits. Det mest kända exemplet är troligtvis den s.k. agentlagen som tvingar opinionsbildande organisationer med finansiering från utlandet att registrera sig som ”utländska agenter”. Det innebär att de får en officiell stämpel med mycket negativ klang; i praktiken likställs de med spioner. Hittills har agentlagen i första hand tillämpats mot organisationer som verkar för mänskliga rättigheter (MR). 2015 registrerades Nordiska ministerrådet i St. Petersburg som utländsk agent av de ryska myndigheterna. Senare samma år följdes registreringen upp med böter. Till följd av händelserna begränsade Nordiska ministerrådet sin verksamhet i St. Petersburg.

Genom en lagändring som genomfördes vid ungefär samma tid breddades också omfattningen av begreppet landsförräderi. Det ledde till att all verksamhet som av myndigheterna bedöms vara ”riktad mot Rysslands säkerhet” kan utgöra grund för åtal. Ytterligare ett exempel på den ökande repressionen mot civilsamhället är den kraftiga inskränkningen av mötesfriheten. Demonstrationer nekas ofta tillstånd och nya lagar med extremt höga böter för deltagande i demonstrationer har antagits. De demonstrationer som hålls slås ned brutalt och möten upplöses. Det är också straffbart att kritisera kriget mot Ukraina, eller ens att benämna det som ett krig. Amnesty rapporterade den 26 september att sedan Putin gav order om att mobilisera ytterligare 300 000 soldater till striderna mot Ukraina har fler än 1 386 fredliga demonstranter gripits. Polisen har också använt onödigt och överdrivet våld. De ska också ha delat ut inkallningsordrar till flera av de gripna männen.

För att skapa en illusion av föreningsfrihet och mångfald inom det civila samhället har flera s.k. GONGO (statligt styrda civilsamhällesorganisationer – från Government-operated non-governmental organization) bildats av den ryska regimen. Staten har stärkt sitt stöd till dessa organisationer samt organisationer som bedöms som politiskt ofarliga och endast fokuserar på sociala frågor, för att ytterligare ge sken av välvilja och öppenhet.

En strategi som den ryska regimen använder i försöken att kväva oppositionen och människorättsförsvarearnas kamp är falska anklagelser. En av de mest uppmärksammade politiska fångarna är den tjetjenske människorättsaktivisten Oyub Titijev. Han greps 2018 och dömdes till fyra års fängelse för påstått narkotikainnehav. Självt menar han att

narkotikan hade planterats hos honom av polisen. Han släpptes dock i förtid sommaren 2019. Ett annat exempel på denna strategi är den ryske historikern, forskaren och MR-aktivisten Jurij Dmitrijev som under 30 års tid har kartlagt offren för Stalins terror i Karelen. Många svenska familjer har genom hans verksamhet fått klarhet i försvunna släktingars öden. Dmitrijev har under ett tjugotal år varit verksam i den ansedda MR-organisationen Memorial, som jobbar med forskning kring och publicering av material om Sovjetunionens totalitära historia samt med att övervaka mänskliga rättigheter i dagens Ryssland och i före detta Sovjetstater. Verksamheten som inleddes på 1990-talet har sedan några år tillbaka mött kraftigt motstånd från myndigheterna, och Memorial har tillsammans med en lång rad andra organisationer stämplats som utländsk agent. Den 16 december 2016 arresterades Dmitrijev, formellt anklagad för spridande av barnpornografi. Flera experter bedömer anklagelsen som helt politiskt motiverad. De forskare som arbetar med att synliggöra och avslöja stalinismens brott lever under ständigt hot från den ryska statsmakten. Förra året beslutade den ryska Högsta domstolen att Memorial skulle läggas ner eftersom man menade att de ägnat sig åt extremism och att ”rättfärdiga terrorism”. Organisationen fick Nobels fredspris 2022.

Regimens användning av falska anklagelser och propaganda, riktat mot enskilda forskare och aktivister som betraktas som ett hot mot regimen, behöver synliggöras och motarbetas. Genom att följa och uppmärksamma dessa fall kan omvärlden minska effekterna av denna strategi. Här kan närvaro och uppmärksamhet från utländska ambassader spela en viktig roll. Vänsterpartiet menar att den svenska ambassaden bör bevaka politiskt motiverade rättsprocesser mot forskare och aktivister. Det behöver dock ske i dialog med de som anklagas, då en del aktivister upplever att de straffas hårt på grund av sina kontakter med utländska ambassader.

Regeringen bör ge den svenska ambassaden i Moskva i uppdrag att bevaka politiskt motiverade rättsprocesser och närvara vid rättegångar mot forskare och aktivister som t.ex. Jurij Dmitrijev. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I Östgruppens rapport I Kremls skugga: mord som politisk metod beskrivs hur både Putin och den tjetjenske ledaren Ramzan Kadyrov använder mord på politiska motståndare – både inom och utanför landets gränser – för att behålla och stärka sin makt samt för att skrämja oppositionella. Morden på Litvinenko, Politovskaja och Magnitskij är de mest kända och uppmärksammade. Flera av de mördade var delaktiga i den utredning som följde på ett antal bombdåd 1999. Den ryska staten har anklagat tjetjenska terrorister för bombdåden, men det finns de som menar att regimen själv har ett ansvar. Det ska också tilläggas att det i flera av de mord som beskrivs inte är helt klarlagt vem som är ansvarig, av förklarliga skäl.

I september 2022 hölls val på kommun- och regionnivå. Valet innebar inga större förändringar. Internationella medier rapporterar om att urvalet av oppositionskandidater minskat kraftigt sedan förra gången lokala val hölls i Ryssland. Endast partier och kandidater som godkänts av myndigheter tilläts att delta. Inga internationella valobservatörer tilläts att bevaka valet.

Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för att stärka förenings- och mötesfriheten samt civilsamhällets förutsättningar i Ryssland. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.6 Press- och yttrandefrihet

Massmedier med stor räckvidd är i dag hårt kontrollerade av regimen. Regimens effektiva propagandaarbete förser därmed medborgarna med information och budskap som har anpassats efter regimen. Kritiska röster censureras från det offentliga samtalet och oberoende journalister som försöker förmedla en objektiv bild riskerar repressalier. I det pressfrihetsindex som Reportrar utan gränser presenterar årligen hamnade Ryssland på plats 155 av 180 undersökta länder 2022.

Press- och yttrandefriheten har inskränkts kraftigt de senaste 15 åren, men utvecklingen har eskalerat ytterligare i och med kriget mot Ukraina. Den 5 september drog ryska myndigheter tillbaka utgivningstillståndet för den oberoende tidningen Novaja Gazeta. Utgivningen har legat på is sedan mars på grund av press från myndigheterna efter invasionen av Ukraina. Tidningen Novaja Gazeta har länge varit ett av få andningshål som kunnat vara mer oberoende än statskontrollerade medier. Tidningens chefredaktör Dmitrij Muratov tilldelades Nobels fredspris 2021 för sitt arbete för det fria ordet. Att utgivningstillståndet dragits tillbaka innebär att alla större oberoende medier nu antingen har stängts ner eller har flyttat utomlands.

Sedan de stora demonstrationerna mot Putin under 2011 och 2012 har den ryska regimen stiftat flera nya lagar som inskränker invånarnas frihet på nätet. Internetoperatörer måste numera lagra sina användares internettrafik och tvingas att samarbeta med säkerhetstjänsten. Mängder av hemsidor har blockerats, och det har blivit olagligt att i sociala medier uppmana till deltagande i en demonstration som ännu inte har fått tillstånd.

Våren 2018 kom ett domstolsbeslut som innebar att den i landet populära chatttjänsten Telegram skulle blockeras. Beslutet ledde till stora protester och myndigheterna lyckades aldrig blockera tjänsten. Ett annat misslyckat försök att begränsa friheten på internet från regimen sida var den lag som förbjuder VPN-tunnlar – mjukvara som gör det möjligt att kringgå censuren – då många ryssar fortsätter att använda VPN för att komma åt blockerade hemsidor.

I mars 2019 kom två nya lagar som ger myndigheterna möjlighet att blockera och straffa hemsidor som publicerar falska nyheter eller uppgifter som förolämpar staten, statssymboler eller det ryska samhället. Under våren 2019 dömdes en man till böter för att ha förolämpat presidenten i ett inlägg i sociala medier. I september i år dömdes den ryske journalisten Ivan Safronov till ett rekordlångt fängelsestraff på 22 år. Safronov bevakade rysk vapenexport och anklagades för att ha sålt militära hemligheter.

Vänsterpartiet menar att situationen i Ryssland är mycket allvarlig och att den kräver ett tydligt agerande från Sveriges sida. Fria medier är en förutsättning för ett demokratiskt samtal där både den politiska och den ekonomiska makten granskas på sakliga grunder.

Regeringen bör tydligare prioritera värnandet av press- och yttrandefrihet i resultatstrategin för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Under våren 2019 togs ytterligare steg mot att inskränka friheten på internet genom att ”lagen om ett suveränt internet” antogs. Lagen, som ger myndigheterna ännu större möjlighet att totalt begränsa ryska användares möjlighet till ett fritt internet, ses som ett försök till ett system liknande Kinas slutna internet, men experter menar att den kommer att bli svår att implementera.

Lagen motiveras av Duman – det ryska parlamentet – som ett svar på USA:s strategi om cybersäkerhet där Ryssland anklagas för att ligga bakom cyberattacker. Enligt organisationen Roskomsvoboda, som tillvaratar ryssarnas digitala rättigheter, är säkerheten bara en förevändning för att ytterligare öka kontrollen över den ryska befolkningens kommunikation och inhämtning av information. Roskomsvoboda säger samtidigt att det i praktiken är omöjligt för den ryska regimen att skapa ett system likt det kinesiska då det är mycket svårare att sluta ett öppet system än att som Kina bygga sitt internet som ett slutet system från början. Den nya lagstiftningen har mött kraftig kritik från internationella människoräts- och demokratiorganisationer. Utöver konsekvenserna för det ryska samhället ser man stora risker för att praktiken sprider sig till andra länder som ofta tar efter Rysslands repressiva agerande.

Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för att stärka friheten på internet i Ryssland. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.7 Propaganda och trollfabriker

I sina försök att sprida den ryska världsbilden till andra länder har Ryssland etablerat flera statliga medier – exempelvis Sputnik och RT (tidigare Russia Today) – som sänder nyheter till utlandet på flera språk. Dessa medier försöker att sprida den ryska regimens officiella syn på händelserna i världen. Den ryska regimen har även upprepade gånger anklagats för försök att påverka opinionen och valresultat i flera västländer.

I sina påverkansoperationer använder sig regimen av en s.k. trollfabrik under namnet Internet Research Agency (IRA). IRA sprider information med budskap som gynnar den ryska ledningen i sociala medier. Mueller-rapporten konstaterade 2019 att den ryska regeringen genom hackerattacker och påverkansoperationer försökte lägga sig i det amerikanska presidentvalet 2016. 28 ryska medborgare har åtalats för brott som framkommit i rapporten.

Sommaren 2018 rapporterade Dagens Nyheter om hur ryska trollfabriker sprider lögn och propaganda om Sverige. Rapporteringen baserades på ett material bestående av tre miljoner Twitterinlägg, kopplade till över 2 800 trollkonton som sedan stängts av från Twitter. Materialet hade samlats in av forskare vid Clemson University i USA. Bland dem fanns 330 engelskspråkiga användarkonton som hade publicerat omkring 1 920 meddelanden om Sverige. Majoriteten av inläggen handlade om brottslighet, invandring och muslimer. Exempelvis spred över 20 olika trollkonton ett blogginlägg som påstod att en svensk man hade fått böter för att ha ätit bacon framför några kvinnor i slöja. Sanningen var att mannen dömdes för ofredande eftersom han hade följt efter kvinnorna, viftat med bacon framför deras ansikten och sagt att han hatade muslimer.

Den ryska regimens reaktionära och rasistiska agenda är tydlig även i spridningen av propaganda internationellt. Kriget mot Ukraina har föranlett en omfattande krigspropaganda där falska nyheter blandas med AI-genererade klipp och vilseledande bilder. I mars dök t.ex. ett klipp på Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj upp där han uppmanade sina landsmän att lägga ner vapnen. Även om klippet snart avslöjades som falskt är det ett bra exempel på hybridkrigföring, där militära och civila metoder kombineras för att uppnå mål.

Vänsterpartiet menar att denna utveckling måste motarbetas. Den ryska regimen användning av dessa metoder behöver fördömas och lyftas i Sveriges diplomatiska kontakter med den ryska regeringen.

Regeringen bör i kontakter med den ryska regeringen tydligt markera mot de ryska trollfabrikerna och spridandet av propaganda och kräva ett stopp på det statliga stödet till dessa aktiviteter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.8 Religions- och trosfriheten

Trots att Ryssland garanterar religionsfrihet i konstitutionen finns det omfattande inskränkningar av den. Religiösa minoriteter trakasseras, förbjuds och beskrivs som extremister samtidigt som lagen om samvetsfrihet och frihet för religiösa föreningar från 1997 ger den rysk-ortodoxa kyrkan en särskild roll. De senaste åren har den rysk-ortodoxa kyrkan fått en allt starkare ställning i landet genom ett nära förhållande till statsmakten. Kyrkan spelar, genom sitt ideologiska stöd för att definiera s.k. traditionella värden som framhåller kärnfamiljen och kvinnors roll som mödrar och hustrur, en viktig roll i Putins politiska projekt.

Flera lagändringar har begränsat religions- och trosfriheten. Anti-extremismlagstiftningen är ett exempel. Jehovas vittnen, med sina 395 lokalorganisationer och över 170 000 medlemmar i landet, är särskilt utsatta. 2017 förklarades de vara en extremistisk organisation och förbjöds av högsta domstolen att verka i Ryssland. Den som fortsätter att utöva sin tro riskerar upp till 12 års fängelse. Även vissa muslimska grupper, såsom Hizb ut-Tahrir, har drabbats av denna lagstiftning.

En annan lagändring som har haft stor effekt är skärpningen av terroristlagstiftningen 2016 som begränsar missionärers verksamhet i Ryssland. Predikan får endast ske inom officiellt registrerade religiösa organisationer och på godkända religiösa platser. Lagstiftningen har fått långtgående konsekvenser genom en väldigt extensiv tolkning. Bland annat har en yogainstruktör i St. Petersburg hotats med åtal efter att ha givit en offentlig föreläsning, och ett exemplar av Frälsningsarméns bibel konfiskerades i Vladivostok då den inte var märkt på rätt sätt. Dessutom fick en bloggare en villkorlig dom på två år och tre månader efter att ha lagt upp en film där han spelade Pokémon Go i en katedral, vilket ansågs ha uppmanat till hat och kränkt troendes känslor.

Vänsterpartiet menar att religions- och trosfriheten, som centrala delar av de mänskliga rättigheterna, måste värnas i fria samhällen.

Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för att stärka religions- och trosfriheten i Ryssland. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.9 Urfolk och nationella, etniska och språkliga minoriteter

Omkring en femtedel av befolkningen i Ryssland tillhör olika nationella och etniska minoriteter. Enligt lag skyddas totalt 40 etniska grupper om sammanlagt 244 000 personer som urfolk. Skyddet för urfolk begränsas dock ofta av regeringsbeslut som rör utvinning av naturresurser i norra Ryssland. 2009 lanserades en handlingsplan för hållbar utveckling för urfolken. Grupperna har alltså begränsad tillgång till sociala tjänster, utbildning och vård.

Myndigheter tvistar ofta med urfolksgrupperna angående nyttjanderätt för mark och fiske. De ryska urfolkens paraplyorganisation RAIPON knöts 2013 närmare statsmakten. RAIPON har bl.a. fått internationell kritik för att ha uttalat sitt stöd för kriget mot Ukraina. Andra viktiga organisationer som främjar urfolkens rättigheter har stämplats som "utländska agenter". Under 2017 dödades sex personer och ett 60-tal skadades i attacker med rasistiska förtecken, enligt statistik från Sovacentret.

Vänsterpartiet anser att rättigheter för urfolk och nationella, etniska och språkliga minoriteter i Ryssland behöver stärkas.

Regeringen bör som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för att Ryssland respekterar rättigheterna för landets urfolk och nationella, etniska och språkliga minoriteter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Rysslands roll i världspolitiken

Rysslands angreppskrig mot Ukraina och annekteringen av Krim 2014 har varit definierande för landets relationer med omvärlden under de senaste åren och lett till en direkt kris när det gäller relationerna med EU och övriga västvärlden. Ryssland har utestängts från en rad internationella sammanhang och FN:s generalförsamling har fördömt kriget och krävt ett omedelbart tillbakadragande av ryska styrkor från Ukraina. EU har infört ekonomiska sanktioner mot Ryssland som då har svarat med att stoppa livsmedelsimport från EU- och Natoländer, öka sin import från andra länder samt satsa på självförsörjning. Förhandlingarna med EU om en förlängning av samarbetsavtalet som skulle leda till visumfrihet har avbrutits.

I samband med Ukrainakriget och annekteringen av Krim 2014 inledde Ryssland en intensifiering av sitt propagandakrig mot flera västländer som därefter eskalerat ytterligare. Nyhetsbyrån Sputnik och tv-kanalen RT (tidigare Russia Today) är numera verksamma i en rad länder och på flera språk. Med cyberkrigföring och s.k. trollfabriker i sociala medier har Ryssland också försökt påverka opinionsbildning och valprocesser i väst, såväl i mindre grannstater som Estland som i USA.

Ryssland har också aktivt försökt att öka splittringen inom Europa genom att utveckla kontakter med högerextrema regeringar och partier (som i Ungern, Frankrike och Italien). Putin ger också stöd till ett flertal odemokratiska regimer runtom i världen. De nära banden med Lukasjenko i grannlandet Belarus hämmar möjligheten till en demokratisk utveckling.

5.1 Rysslands krig mot Ukraina

Den 24 februari i år invaderade Ryssland Ukraina. Anfallet var kulmen på en längre tids utveckling och skedde bara tre dagar efter att Ryssland erkänt de ockuperade områdena Donetsk och Luhansk som självständiga stater. Ryssland kallade till en början angreppet för en militär specialoperation, men det har i själva verket hela tiden varit tydligt att det handlat om aktiv krigföring.

5.1.1 Bakgrund

Rysslands relationer med Ukraina, efter Sovjetunionens upplösning, reglerades 1997 genom ett vänskapsavtal och ett avtal som gav Ryssland rätt att fortsätta att arrendera en del av den tidigare sovjetiska flottbasen i Sevastopol på Krim. Krimhalvön hade 1954 överförts från den ryska till den ukrainska sovjetrepubliken. Hösten 2013 inleddes en omfattande proteströrelse som reaktion på att Ukrainas Rysslandsvänlige president Viktor Janukovyjtj avvisade ett associationsavtal med EU och ingick ett avtal med Ryssland. Protesterna möttes med brutalt våld och ledde till blodiga sammandrabbningar. I februari 2014 lämnade Janukovyjtj presidentposten och flydde till Ryssland. När en västvänlig regering tog över kallade Ryssland det för en fascistisk kupp och varnade för att det skulle leda till att Nato övertog flottbasen i Sevastopol och att rysktalande i Ukraina skulle förtryckas. Under denna förevändning ockuperade ryska styrkor tillsammans med lokala separatister hela Krim, där ca 60 procent av befolkningen är rysktalande. I en hastigt arrangerad folkomröstning, som genomfördes under vapenhot och fördömdes som illegal av omvärlden, röstade 97 procent för självständighet. Därefter anslöts Krim och Sevastopol till ryska federationen. All ukrainsk egendom, inklusive militärbaser, beslagtogs.

2018 byggdes en bro som förbinder Krim med det ryska fastlandet. Därmed skärpte Ryssland också kontrollen över Kertjsundet och den innanför liggande Azovska sjön, och i november 2018 beslagtogs Ryssland tre ukrainska fartyg som försökt segla in i Azovska sjön vid Kertjsundet. Ryssland hävdade att fartygen hade kränkt dess territorialvatten och besättningarna fängslades. I samband med erövringen av Krim 2014 utbröt ett uppror i de ryskdominerade provinserna Donetsk och Luhansk i östra Ukraina. Precis som på Krim fick lokala separatister ryskt stöd.

Rysslands annektering av Krim och aktiva stöd till separatisterna i östra Ukraina var ett tydligt brott mot folkrätten. För första gången sedan andra världskriget hade en europeisk stat erövrat en del av ett annat land. Reaktionen från omvärlden blev stark och Ryssland anklagades för brott mot folkrätten och en rad internationella avtal. USA och EU införde stegvist skärpta ekonomiska sanktioner mot ryska makthavare och personer på Krim.

5.1.2 Anfallskriget mot Ukraina 2022

Ryssland har sedan slutet av februari med brutalt våld tagit kontroll över stora delar av Ukraina. Redan dagen efter invasionen nådde man utkanterna av huvudstaden Kiev och sedan dess har striderna pågått intensivt i framför allt de östra och sydöstra delarna av landet. Sedan början av hösten har Ryssland tvingats tillbaka från viktiga områden men har fortfarande kontroll över stora delar av landet, inklusive Europas största kärnkraftverk i Zaporizjzja. I slutet av september hölls s.k. folkomröstningar i de ryskockuperade delarna av Ukraina, Donetsk, Luhansk, Zaporizjzja och Cherson. Omröstningarna handlade om huruvida områdena skulle ingå i Ryska federationen.

Folkomröstningar i en sådan situation kan naturligtvis aldrig betraktas som lagliga, utan är en del av Rysslands propagandakrig. Resultatet används av Ryssland för att hävda legitimitet för sina militära åtgärder. FN:s generalförsamling har också fördömt omröstningarna.

Situationen i Ukraina förändras ständigt. I skrivande stund har 40 procent av landets elproduktion slagits ut och många människor är fångade i strider utan möjlighet att ta sig därifrån. Omkring 7 miljoner människor är internflyktingar i landet och ännu fler har

lyckats ta sig över gränsen. Av dem som är på flykt är, enligt UNHCR, så många som 90 procent ensamma kvinnor med barn. Detta då Ukraina förbjudit sin manliga befolkning att lämna landet. Ryssland har infört krigslagar i de fyra annekterade områdena och man förflyttar tiotusentals civila ut ur Cherson. I oktober beslutade Putin att mobilisera ytterligare 300 000 ryska medborgare för kriget, vilket förorsakade en ström av människor som försökte ta sig ut ur Ryssland för att slippa ge sig in i kriget.

Våldet är brutalt och förödelsen stor. Den FN-kommission som utrett krigsbrott i Ukraina konstaterar att man funnit bevis för bombningar av civila områden, avrättningar, tortyr och sexuellt våld mot både barn och vuxna. Kommissionen menar att mellan 900 000 och 1,6 miljoner ukrainare deporterats med våld. Flera massgravar har hittats och mycket tyder på att det handlar om civila offer som utsatts för hänsynslöst våld. Även Internationella brottmålsdomstolen ICC har öppnat en utredning gällande krigsbrott, även om varken Ryssland eller Ukraina är anslutna till ICC. Inom FN har ett förslag till specialdomstol utarbetats, där Ryssland skulle kunna prövas under brottsrubriceringen aggression i enlighet med FN-stadgan.

Rysslands anfallskrig strider mot folkrätten. Människors rätt att leva i fred och trygghet är ovillkorlig, och varje lands möjlighet att självt få styra över sin framtid måste försvaras. Rysslands stormaktsaggression är ett flagrant brott mot de principer om fred, avspänning och internationellt samarbete som bör råda.

Ukrainas folk kan inte lämnas ensamma mot den ryska militära övermakten. Med stöd i folkrätten och FN-stadgan står Vänsterpartiet bakom Sveriges militära, ekonomiska och humanitära stöd till Ukraina.

Folkrättsbrott måste få konsekvenser. Vänsterpartiet står bakom sanktionerna mot Ryssland och har gjort det ända sedan annekteringen av Krim 2014. Ukraina är en del av Europa. Vi stödjer Ukrainas suveränitet och därför dess rätt att självständigt ta ställning till om man vill närma sig EU eller Nato, söka medlemskap eller ingå associeringsavtal.

Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN stå upp för Ukrainas suveränitet och folkrättens principer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.2 Syrien

Protesterna mot den syriska regimen inleddes i januari 2011. I mitten av mars hade protesterna spridit sig över stora delar av landet, och i de större städerna samlades hundratusentals människor med krav på president Bashar al-Assads avgång, demokratiska reformer och social rättvisa. Protesterna var breda, folkliga och fredliga men bemöttes med våld och grova övergrepp från regimen sida.

I slutet av 2011 utbröt väpnade strider mellan regimen och beväpnade grupper inom oppositionen. Striderna har därefter eskalerat och spridit sig till stora delar av landet. Motståndet mot regimen i Damaskus är brett och brokigt. Övergrepp har begåtts av flera av de stridande parterna. USA, Ryssland, Iran, Saudiarabien och Turkiet har alla bidragit till att förvärra konflikten genom att pumpa in stöd till sina respektive allierade i Syrien. Huvudansvaret för det upptrappade våldet vilar dock på regimen genom dess förtryck och brutala svar på oppositionens inledande demonstrationer.

Relationen mellan Ryssland och Syrien sträcker sig tillbaka till sovjettiden. Ryssland har fortfarande en flottbas i Syrien, landets enda i Medelhavet, och Syrien är

att betrakta som Rysslands närmaste allierade i Mellanöstern. När inbördeskriget i Syrien bröt ut stödde Ryssland den sittande presidenten Bashar al-Assad.

Vid fem tillfällen har Ryssland använt sin vetorätt i FN:s säkerhetsråd för att blockera resolutioner som riktats mot den syriska regimen. Det har bl.a. handlat om resolutioner om sanktioner avseende produktion och användande av kemiska vapen, fördömanden av den rapporterade användningen av kemiska vapen i staden Khan Shaykhun och krav om att tillåta inspektioner av kemiska vapen.

När de sunnitiska rebellerna inklusive Daeshs styrkor 2015 verkade hota att inta Damaskus, trädde Ryssland in för att rädda Assad med vapenmakt. Det var första gången sedan 1980-talets krig i Afghanistan som Ryssland agerade utanför det dåvarande Sovjetunionens territorium. Ryssland sände krigsfartyg till flottbasen, upprättade en flygbas nära Latakia vid kusten och bombade närliggande rebellfästen utan större hänsyn till civila offer i sjukhus och hjälpkonvojer. Däremot gjordes få insatser i östra Syrien mot IS, som framhållits som det främsta terrorhotet. Det ryska flyget i samverkan med iranska markstyrkor har varit avgörande i al-Assadregimens ambitioner att krossa allt motstånd i landet.

Sverige ska verka för att de krigsförbrytelser som har begåtts under kriget i Syrien utreds av Internationella brottmålsdomstolen (ICC) eller en annan lämplig rättskipningsprocess oavsett vilken gruppering som misstänks ha begått övergreppen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Den 3 maj 2016 antog FN:s säkerhetsråd resolution 2286 om vikten av att skydda hälso- och sjukvård i konflikter, som även explicit nämner vikten av oberoende och opartiska utredningar av eventuella attacker. Vänsterpartiet menar att omvärlden måste göra mer för att skydda hälso- och sjukvård i konflikter.

Sverige bör som enskilt land såväl som medlem i EU och FN verka för att de stridande parterna ska respektera folkrätten, upphöra med attacker på civila aktörer och tillåta införsel av humanitär hjälp till civilbefolkningen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.3 Västra Balkan

Västra Balkan befinner sig i dag i en dragkamp mellan Ryssland å ena sidan och EU och Nato å andra sidan. Vi har sett och ser liknande situationer i flera av de länder som var en del av antingen Sovjetunionen eller dess intressesfär, ofta med destruktiva förlopp och olyckliga utgångar. Där är Ukraina det allra tydligaste exemplet.

Av de sju länder som var del av Jugoslavien är Slovenien och Kroatien i dag medlemmar i både EU och Nato. Montenegro och Nordmakedonien är medlemmar i Nato, och Bosnien-Hercegovina har inlett en process för att bli medlem. Bosnien-Hercegovina, Nordmakedonien, Serbien, Montenegro och Kosovo har ansökt om medlemskap i EU. Grannlandet Albanien är medlem i Nato och har ansökt om medlemskap i EU.

Ryssland vill hålla såväl EU som Nato borta från regionen, till förmån för en egen starkare närvaro genom långsiktiga energiavtal och direktinvesteringar. På senare år har man ökat sitt inflytande på västra Balkan. Genom att skicka korrespondenter för den statliga nyhetsbyrån Sputniks räkning, som servar nyhetsredaktionerna i exempelvis Serbien och Montenegro, försöker man påverka opinionen i länderna. Ländernas styrande eliter har utnyttjat såväl EU som USA och Ryssland för att få olika typer av

stöd. Genom denna dragkamp – som används som politiskt slagträ i de inhemska debatterna – osynliggörs och underblåses de grundläggande problemen i regionen, såsom fattigdom, stora inkomstklyftor och organiserad brottslighet. I slutändan är det befolkningen i länderna på västra Balkan som drabbas.

Vänsterpartiet menar att EU bör fokusera på att stärka den demokratiska utvecklingen, respekten för mänskliga rättigheter, fattigdomsbekämpning, ökad jämlikhet samt klimat- och miljöfrågor på västra Balkan framför att motverka ryskt inflytande. Civilsamhället bör spela en framträdande roll i detta arbete.

Regeringen bör i den kommande uppdateringen av strategin som rör reformsamarbetet med västra Balkan prioritera mänskliga rättigheter, fattigdomsbekämpning, ökad jämlikhet samt klimat- och miljöfrågor. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.4 Moldavien

Moldavien är ett av Europas fattigaste länder och för många invånare är levnadsvillkoren svåra, i synnerhet på landsbygden. Många unga väljer i stället att emigrera. Problemen med korruption är stora och landet har skakats av flera skandaler på politisk toppnivå. Det förekommer även stora brister vad gäller grundläggande mänskliga rättigheter och pressfrihet. Moldavien präglas internt av motsättningar mellan en mer EU-vänlig linje och pro-ryska strömningar. De ökade spänningarna mellan Ryssland och EU i och med annekteringen av Krim påverkade även det politiska läget i landet och konflikten med den icke erkända utbrytarrepubliken Transnistrien. 2014 ingick Moldavien ett associationsavtal med EU, vilket fick Ryssland att uttala politiska såväl som ekonomiska hot om landet fortsatte närmandet till EU.

Efter valet 2021 tillträdde en ny regering med tydliga ambitioner att närma sig EU och i mars i år skrev man under en formell ansökan om medlemskap. I juni gav EU Moldavien status som kandidatland för medlemskap i unionen. Därmed påbörjas arbetet för att bl.a. anpassa lagar så att de ska överensstämma med EU-rätten. Vänsterpartiet har stöttat att Moldavien blivit kandidatland till EU.

Moldavien är starkt beroende av ryska gasleveranser men kopplade bort sig från det ryska elnätet i samband med invasionen av Ukraina. I mars anslöts man till det europeiska nätet, vilket innebär en ökad energisäkerhet.

Konflikten kring Transnistrien har ökat farhågorna om att Moldavien ska dras in i Rysslands krig mot Ukraina. Antydningar från en rysk generalmajor under våren om att Rysslands mål i förlängningen var att ockupera hela södra Ukraina och därmed kunna nå Transnistrien spädde på oron. Uttalandet följdes av flera explosioner mot viktiga byggnader i Transnistrien. Vem som låg bakom attentaten var oklart. Ryssland pekade ut Ukraina som i sin tur menade att det hela var ett försök från ryskt håll att skapa anledning för militär intervention i syfte att skydda den ryska befolkningen, i likhet med vad man gjorde 2014 i östra Ukraina.

Sverige bör i sina ansträngningar stödja Moldavien i fråga om att säkra sin territoriella integritet och demokratiska utveckling samt minska klyftorna och fattigdomen i landet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.5 Baltikum

Efter Sovjetunionens fall stöttade Ryssland de ryska minoriteterna i de stater som motsatte sig rysk kontroll, t.ex. de baltiska staterna. Stödet kom i form av pengar, ryska pass och propagandamedel. Gränsdragningen mellan de baltiska staterna och Ryssland löstes i stort sett på 1990-talet. Estlands och Lettlands vägran att automatiskt ge sina rysktalande invånare medborgarskap komplicerar dock fortfarande relationerna. Samtidigt kritiserar de baltiska staterna Rysslands vägran att erkänna att de ockuperades av Sovjetunionen under och efter andra världskriget.

Regeringen bör inom ramen för samarbetet inom Östersjöregionen främja förbättrade relationer mellan baltiska folkgrupper och ryska minoriteter i Baltikum. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

De baltiska staterna gick med i både EU och Nato 2004. Deras ekonomiska beroende av Ryssland är numera obetydligt. Ryssland försöker samtidigt minska sitt beroende av transporter genom Baltikum. Även i Baltikum är ryska påverkansoperationer ett problem och relationerna mellan Ryssland och de baltiska staterna är fortsatt ansträngda.

Vänsterpartiet anser att Sverige i samarbeten inom Östersjöregionen spelar en viktig roll för utvecklingen i regionen och att Sverige utöver de redan prioriterade områdena demokratisk utveckling, respekt för mänskliga rättigheter samt miljö- och klimatfrågor även bör verka för att stärka ländernas motståndskraft mot ryska påverkansoperationer. Detta kan exempelvis ske genom kunskapsutbyten, som även stärker den svenska förmågan på området.

Regeringen bör inom ramen för samarbeten inom Östersjöregionen verka för att stärka de baltiska staternas motståndskraft mot ryska påverkansoperationer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.6 Georgien

Efter den s.k. Rosenrevolutionen 2004 i Georgien fick landet en ny ledning som strävade efter medlemskap i EU och Nato. Detta oroade Ryssland som svarade med att öka stödet för de grupper som kämpade för att de georgiska regionerna Sydossetien och Abchazien skulle bli självständiga. Syftet med stödet var att förstärka de interna konflikterna i landet och på så vis försvaga Georgiens chanser till medlemskap i EU och Nato.

Efter utbrytningsförsök på 1990-talet hade ryska styrkor placerats ut i Abchazien och Sydossetien. Invånarna där hade också erbjudits ryskt medborgarskap. När Georgien i augusti 2008 försökte ta militär kontroll över Sydossetien, slog Ryssland genast tillbaka med motiveringen att ryska landsmän hotades av folkmord. Ryssland ockuperade både Sydossetien och Abchazien och andra delar av Georgien tills kriget kunde avslutas fem dagar senare genom medling av EU.

Efter kriget erkände Moskva Abchazien och Sydossetien som självständiga stater, vilket inga väststater eller ens några andra OSS-stater (de tidigare sovjetrepublikerna, förutom de baltiska staterna) gjorde. Ryssland ingick militära allianser med utbrytarrepublikerna. Ryska militärbaser upprättades och ryska soldater övertog gränsbevakningen mot Georgien. Ryssland kontrollerar helt dessa utbrytarstater, och befolkningen på båda sidor om gränsen lever under mycket svåra förhållanden på grund av den ryska ockupationen

Vänsterpartiet ser med stor oro på Rysslands agerande gentemot flera av sina grannländer. Särskilt utsatta är de forna sovjetstaterna då den ryska nationalismen är på fram-marsch. Rysslands anfallskrig mot Ukraina har ställt situationen på sin spets. Det är tydligt att den ryska regimen inte drar sig för att använda militära medel om det kan gynna de egna intressena. Som en konsekvens av kriget i Ukraina har Georgien ansökt om EU-medlemskap. Vänsterpartiet har stöttat att Georgien blivit kandidatland till EU.

Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN stå upp för Georgiens suveränitet och folkrättens principer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

På grund av den stora migrationen från Ryssland på grund av förtrycket av oppositionella och den omfattande militära mobiliseringen har Georgien blivit ett av flera starka fästen för den ryska oppositionen. Det är därför viktigt att Sverige i sitt arbete ser att flera viktiga samarbetspartners för en demokratisk utveckling i Ryssland numera finns i grannländer såsom Georgien.

5.7 Belarus

Belarus har under lång tid haft en nära relation till Ryssland med omfattande ekonomiskt utbyte och viktiga leveranser av gas från Ryssland till Belarus. Regimen i Minsk har tidigare velat närma sig Europa och USA i syfte att minska beroendet av Ryssland. Men bl.a. protesterna mot Aleksandr Lukasjenko och fusket i samband med presidentvalet i augusti 2020 har förändrat dynamiken i landet. Efter en tid av försämrade relationer har Ryssland nu i stället knutit Belarus allt närmare sig. Den 4 november 2021 bekräftades ett s.k. unionsstatsprogram som syftar till att fördjupa ländernas samarbete. Lukasjenkos regim har även på andra sätt inspirerats av det ryska förtrycket mot oppositionella, vilket har tvingat hundratusentals på flykt och i praktiken stängt ner hela det belarusiska civilsamhället efter att liknande ”utländska agentlagar” som finns i Ryssland har antagits.

Rysslands krig mot Ukraina har inneburit mycket konkreta militära samarbeten i form av att man börjat bilda en gemensam regional styrka. Landet används som logistisk bas av rysk militär vid anfall mot Ukraina. Putin har meddelat att robotar för kärnstridsspetsar kommer att placeras i Belarus, och belarusiska stridsflygplan har byggts om för att kunna bära kärnvapen.

Vänsterpartiet ser med oro på hur Belarus alltmer dras in i Rysslands krig mot Ukraina och på den eskalering som det skulle kunna innebära. För en demokratisk utveckling i Belarus såväl som i hela regionen måste Sverige arbeta för att stödja Belarus demokratiska opposition och för att diktatorn Lukasjenko ska tvingas att avgå. Sverige har en viktig roll i att stödja belarusisk opposition – både underjordisk verksamhet inom landet och organisationer i exil. Stöd till belarusiska folkambassader och oberoende medier är bara några exempel.

5.8 Ryska kärnvapen

Den allvarliga situationen till följd av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och den spända relationen mellan Ryssland och Nato riskerar att bidra till en ökad tilltro till kärnvapnens avskräckande förmåga med upprustning och terrorbalans som följd. I sin årsbok för 2022 konstaterar fredsforskningsinstitutet Sipri att även om antalet kärnvapen

minskar något i världen så fortsätter alla stater som innehar kärnvapen att modernisera sina vapenarsenaler. Att USA och Ryssland som tillsammans innehar 90 procent av alla kärnvapen fortsätter att modernisera sina stridsspetsar skapar osäkerhet i omvärlden. 2018 rapporterades att Ryssland placerat ett permanent förband med kärnvapensystemet Iskander-M i Kaliningrad. Det innebär att kärnvapen finns 30 mil från Sveriges territorium. En fortsatt upprustning vore fördömande för förutsättningarna att bygga fred och säkerhet i vårt absoluta närområde.

En del av Rysslands krigföring mot Ukraina har varit att mer eller mindre indirekt hota med möjligheten att använda kärnvapen. Under året har man tränat med ryska kärnvapenförband och genomfört flera stora kärnvapenövningar i Barents hav, utanför Kolahalvön. Enligt den ryska kärnvapendoktrinen kan man komma att använda kärnvapen om landets territoriella integritet hotas. Putin har också upprepade gånger upprepat att så är fallet.

I ljuset av den säkerhetspolitiska utvecklingen i världen blir FN:s avtal om förbud mot kärnvapen särskilt viktigt. Genom Sveriges historia av militär alliansfrihet finns en unik röst som bör användas än tydligare för en global kärnvapenedrustning. Den svenska ansökan om medlemskap i kärnvapenalliansen gör det särskilt viktigt att markera mot kärnvapen. Sverige ska inte stå bakom varken avskräckning med eller användning av kärnvapen. Det gäller oavsett om vi är medlemmar i militära allianser eller inte. Vänsterpartiet kräver att Sverige omgående ska signera FN:s avtal om förbud mot kärnvapen. Läs mer i vår motion En feministisk utrikes- och säkerhetspolitik (mot. 2021/22:449).

6 Sveriges relationer med Ryssland

Ryssland är en stormakt och ett grannland. Landets politik och agerande har konsekvenser för Sverige. Rysslands anfallskrig mot Ukraina har försämrat det säkerhetspolitiska läget i Europa. Det påverkar oss och även våra diplomatiska relationer med Ryssland. Sverige ska i alla lägen vara tydligt med att folkrätten gäller. Självständiga staters suveränitet måste respekteras. Rysslands agerande måste få konsekvenser och Vänsterpartiet efterfrågar ytterligare sanktioner mot de ryska oligarkerna och ett stopp för rysk gas och olja i Europa.

Den ryska propagandamaskinen är omfattande. Enligt en opinionsundersökning från det oberoende ryska opinionsinstitutet Levada Center var det i september 2022 något fler av ryssarna som ville att man skulle upphöra med militära handlingar och inleda fredsförhandlingar – 45 procent jämfört med 43 procent som ville fortsätta. I samma undersökning stödde 72 procent av ryssarna arméns agerande i Ukraina. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att det inte är vanliga ryssar som startat krig. Många är tvärtom oroad över vad kriget kommer att få för konsekvenser och Putins order om att kalla in ytterligare 300 000 man resulterade i att många män lämnade landet för att slippa behöva delta i kriget.

I ett sådant läge är det särskilt viktigt att stödja kritiska röster. Sverige ska vara en fristad för de ryska oppositionella som tvingas fly men också möjliggöra för dissidenter att fortsätta att verka inom landet.

Regeringen bör verka för att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att handlingsfriheten för rysk opposition och fria medier värnas inom

landet såväl som i exil. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiets mål är att Sverige ska ha fungerande diplomatiska relationer med Ryssland. En sådan relation måste bygga på uppriktighet, konsekvens och tydlighet. Det innebär kritik när det är befogat. Det förutsätter dock ett ryskt agerande som möjliggör att samarbete kan återupptas, vilket inte kan ske förrän Rysslands folkrättsvidriga krig mot Ukraina helt har upphört.

Vänsterpartiet vill se ett starkare och tydligare fokus på det mellanfolkliga utbytet med Ryssland. Trots vår geografiska närhet till Ryssland är det mellanfolkliga utbytet förhållandevis litet. Det är inom det ryska civilsamhället som vi kan se hopp om en förändring av den ryska politiken. Stöd till civilsamhället är den mest framkomliga vägen för att nå en förändring. I en svår tid som denna behöver Sverige se över hur vi på bästa sätt kan stödja det ryska civilsamhället som finns i och utanför Ryssland.

6.1 Politiska relationer

Folkrätten utgör ett fundament för Sveriges säkerhet. Börjar folkrätten urholkas försvåras våra möjligheter att värna vårt lands territorium och säkerhet. Vänsterpartiet är glasklart: Sverige måste vara en konsekvent försvarare av folkrätten – oavsett var man har brutit mot folkrätten, oavsett vem som har brutit mot den och oavsett med vilka motiv som man har brutit mot den. Folkrättsbrott måste få konsekvenser.

Vi ser hur respekten för folkrätten nu undergrävs i Europa genom Rysslands agerande. Rysslands annektering av Krim och anfallskriget mot Ukraina strider tydligt mot folkrätten. För detta finns det inga ursäkter eller förmildrande omständigheter.

Värnande av demokratin och respekten för de mänskliga rättigheterna utgör på samma sätt fundament för alla människors säkerhet. Därför måste vi vara konsekventa i våra fördömanden av de inskränkningar av demokratin och kränkningar av de mänskliga rättigheterna samt de brott mot folkrätten som den ryska regimen återkommande gör sig skyldig till, oavsett om det sker inom eller utanför landets gränser.

Vänsterpartiet menar att Sveriges regering i samtliga relationer med Ryssland tydligt och konsekvent bör adressera landets brister avseende demokrati, folkrätt och mänskliga rättigheter, såväl som landets aggressiva utrikespolitik.

Den svenska regeringen ska i varje form av kontakt med sin ryska motsvarighet ta upp landets demokratiska brister, folkrättsbrott och kränkningar av mänskliga rättigheter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Arktis spelar en central roll i den pågående klimatförändringen. De smältande isarna är en konsekvens av klimatförändringen och kan få förödande effekter för miljön och klimatet på jorden. Klimatförändringen öppnar samtidigt för utökad utvinning av de naturresurser som gömmer sig under isarna, och det skulle leda till ännu snabbare klimatförändringar om utvinning av dem tillåts. Sverige är tillsammans med de övriga nordiska länderna, Kanada, USA och Ryssland medlemmar i Arktiska rådet. I Arktiska rådet är urfolken i regionen också representerade.

Som en konsekvens av kriget i Ukraina har Ryssland blivit utslängt från flera organisationer, såsom Europarådet, och tillfälligt avstängt från andra organisationer. Det är rimligt med tanke på Rysslands agerande. Vänsterpartiet menar att det är av yttersta vikt att vidhålla ett nära samarbete mellan samtliga länder som inkluderas i Arktis närområde, Ryssland inkluderat. Det förutsätter dock ett rysk agerande som möjliggör

att samarbete kan återupptas, vilket inte kan ske förrän Rysslands folkrättsvidriga krig mot Ukraina helt har upphört. Sådana samarbeten sker t.ex. genom Arktiska rådet, Barentsrådet och Östersjöstaternas råd.

6.2 Mellanfolkligt utbyte

Det svenska ekonomiska demokratistödet till Ryssland inleddes direkt efter Sovjetunionens fall 1991. Syftet med stödet var att hjälpa Ryssland i omvandlingen till en demokratisk marknadsekonomi och integrering i det europeiska samarbetet. Ett av huvudmålen var att ”främja en säkerhetsgemenskap” och att ”fördjupa demokratins kultur”.

Till en början kanaliserades delar av demokratistödet till projekt där ryska myndigheter var involverade, då det fanns en uttalad vilja från Rysslands politiska ledarskap att reformera landet i demokratisk riktning. När den politiska situationen förändrades fick också stödet en annan karaktär. I dag går stödet till de organisationer som utgör en motkraft till den auktoritära regimen – organisationer som verkar under mycket svåra förutsättningar i dagens Ryssland och har stora behov av internationellt stöd.

Det svenska demokratistödet var som störst mellan 2004 och 2006, då det uppgick till omkring 100 miljoner kronor per år. Sedan dess har det skett en ganska dramatisk minskning, trots att behoven har ökat under denna period då den ryska regimen gått allt hårdare åt landets demokratiörelse.

Om demokratistödet till Ryssland ses som en del av politiken för att värna den svenska säkerheten, vilket är en del av motiveringen bakom stödet, bör det noteras att de resurser som satsas på demokratiframjande insatser i Ryssland utgör en försvinnande liten andel av det totala belopp som satsas på att värna Sveriges säkerhet.

I takt med att den ryska regimen har gått allt hårdare åt civilsamhället i landet har det blivit svårare för landets organisationer att ta emot stöd utifrån. Genom flera lagändringar – framför allt den s.k. agentlagen och lagen om ”oönskade utländska organisationer” som antogs våren 2015 – har situationen blivit allt svårare. Lagen om ”oönskade utländska organisationer” tar sikte på utländska och internationella icke-statliga organisationer som anses ”hota Rysslands försvarsförmåga eller säkerhet, författning och samhällsordning”. Av lagstiftning framgår dock inte hur de utländska organisationerna ska bedömas; det avgörs i stället direkt av landets riksåklagare i samråd med utrikesdepartementet. Någon motivering till besluten behöver inte heller ges.

En utländsk organisation som stämplas som oönskad i enlighet med lagen blir helt blockerad från att verka i Ryssland. Ryska banker och andra finansiella institutioner får inte genomföra transaktioner där organisationen är inblandad. Lagen är så vagt formulerad att i princip allt samröre, inkluderat informationsutbyte eller upprätthållande av kontakter, med en oönskad organisation kan leda till böter och i värsta fall fängelse.

Agentlagen och lagen om oönskade organisationer har försvårat verksamheten för den ryska demokratiörelsen och civilsamhället i stort och gjort det riskfyllt att ta emot finansiellt stöd från utlandet. Det är dock inte omöjligt. Ryska människorättsförsvarare har lyckats hitta praktiska lösningar för att komma runt svårigheterna.

Lagstiftningarna bryter mot såväl Europakonventionen som fler FN-resolutioner som garanterar föreningsfriheten och slår fast rätten för människorättsförsvarare att söka utländsk finansiering utan att drabbas av repressalier eller diskriminering. Vänsterpartiet

menar att det är av största vikt att Sverige i alla lägen står upp för människorättsförsvarares rättigheter att söka och få finansiering för sitt arbete.

Sverige ska som enskilt land såväl som medlem i EU och FN konsekvent försvara människorättsförsvarares rättigheter att söka och få finansiering enligt internationella konventioner. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Stödet till den ryska demokrati- och människorättsrörelsen är viktigt för kampen för bättre levnadsvillkor för en stor del av den ryska befolkningen som drabbas av regimen repression. Dessa rörelser utgör också en del av den opposition som förespråkar en annan utrikespolitik, som skulle leda till ökad stabilitet i närregionen. Att ge stöd till dessa rörelser är viktigt av flera anledningar, inte minst för att visa den ryska regimen att vi inte accepterar sättet den agerar på. Sidas stöd till demokrati och mänskliga rättigheter fortsätter trots kriget mot Ukraina. Det är bra att man i ett särskilt känsligt läge fortsätter att stötta demokratiska krafter, utan att några medel går till statliga aktörer.

I och med kriget mot Ukraina har flera länder stoppat möjligheterna till inresa för ryska medborgare med turistvisum. Vänsterpartiet menar att Sverige bör ha ett stopp, i likhet med Finland. Det bör utformas så att man inte hindrar oppositionella och andra som flyr från den ryska regimen från att söka asyl. I och med att Ryssland har gjort sig skyldigt till krigsbrott i Ukraina menar vi att det finns utrymme i nuvarande lagstiftning för att bevilja asylskäl för dem som flyr på grund av rädsla för att kallas in som soldater. Det är uppenbart att ryska myndigheter använder sig av åtgärder som strider mot konventioner för att rekrytera soldater och att de militära strategierna sätter väldigt lite värde på de enskilda soldaternas liv.

6.3 Klimat och miljö

Ryssland är världens fjärde största land vad gäller koldioxidutsläpp. Även om utsläppen har minskat kraftigt sedan 1990 har man fortfarande en lång väg kvar att gå. Trots de omfattande miljöproblemen fortsätter ryska industrier att släppa ut miljöfarligt avfall rakt ut i Östersjön. Kraftverk som eldas av olja, gas eller kol står för två tredjedelar av all inhemsk elproduktion och decennier av rovdrift på naturtillgångar har vållat stora skador på miljön.

Stora tillgångar på gas och olja skapar ekonomiska incitament för fortsatt fossil utvinning. Landets export är koncentrerad till ett fåtal varor, såsom olja, naturgas, konstgödsel, vissa mineraler och jordbruksprodukter. Fossila bränslen står t.ex. för mer än hälften av landets export. De senaste åren har Europa gjort sig alltmer beroende av rysk energi. Cirka 25 procent av oljan och 40 procent av naturgasen har kommit från Ryssland. Innan krigsutbrottet importerades rysk gas och olja till ett värde av 1 miljard euro om dagen. Det har fått stora effekter i och med Rysslands krig mot Ukraina.

Vänsterpartiet motsatte sig byggandet av Nord Stream 1 och 2. Vi menade att gasledningarna riskerade att låsa fast Europa i ett beroende av fossila energikällor för decennier framöver och att det dessutom var ett säkerhetspolitiskt mycket tveksamt projekt. En farhåga som har visat sig vara riktig. Ett bombattentat på gasledningarna den 26 september i år ledde till gasläckor i Östersjön, vilket visar på gasledningarnas säkerhetspolitiska och miljömässiga problem då det ledde till enorma utsläpp av metangas rakt ut i atmosfären.

Exporten av gas och olja göder krigsekonomin. Europa måste stänga av kranen för gas och olja från Ryssland. Ett omfattande globalt klimatarbete med minskat beroende av fossila bränslen kan på längre sikt bli en av de viktigaste faktorerna för att försvaga finansieringen av ett auktoritärt styre i Ryssland.

Klimatpolitiska aspekter ska lyftas fram och ses som en del av Sveriges politik och sanktionsregimer gentemot Ryssland. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Nooshi Dadgostar (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Ida Gabrielsson (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Tony Haddou (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Jessica Wetterling (V)

Håkan Svenneling (V)